

Ἀλέξανδρος Μ. Σταυρόπουλος

Ἠθικοὶ προβληματισμοὶ
στὴν ἀναπαραγωγή τοῦ ἀνθρώπου
Θεολογικὴ προσέγγιση

νωρίζουμε ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια, μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἐπισημονικῆς ἔρευνας σὲ θέματα γενετικῶν χειρισμῶν, σὲ καινοτομίες ποὺ ἀφοροῦν στὴν ἀναπαραγωγή τοῦ ἀνθρώπου καθὼς καὶ στὴν παράταση τῆς ζωῆς, ἔχουν δημιουργηθεῖ τεράστια ἠθικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν τὸν ἐξ ὑπαρχῆς ἐπαναπροσδιορισμὸ τῶν πλαισίων μιᾶς ἰατρικῆς ἠθικῆς καὶ δεοντολογίας. Τόσο στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμο ὅσο καὶ στὸν χῶρο τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν γενικότερα, ἐπιχειρεῖται ἡ χάραξη κατευθύνσεων, οἱ ὁποῖες θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ βοηθήσουν στὴν ἀπάντηση τῶν ἐγειρομένων ἐρωτημάτων καὶ στὴν ἐπίλυση συγκεκριμένων πρακτικῶν αἰτημάτων. Τὸ χῶρο αὐτὸ καλεῖται νὰ ὑπηρετήσῃ ἢ ἀποκαλούμενη Βιοηθική.

Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι δυνατὸν ἐδῶ* νὰ διαπραγματευθοῦμε ὅλο τὸ εὖρος τῶν προβλημάτων ποὺ ἄπτονται τῆς βιοηθικῆς. Θὰ περιορισθοῦμε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σὲ μιὰ προβληματικὴ σὲ θέματα ἀναπαραγωγῆς ποὺ ξεκινάει ἀπὸ δυσκολίες καὶ προβλήματα ποὺ τὸ σημερινὸ ζευγάρι ἀντιμετωπίζει γιὰ νὰ φέρει παιδιὰ στὸν κόσμο. Οἱ βιολογικὲς καὶ ἰατρικὲς ἐπιστῆμες προτείνουν ὀρισμένες λύσεις πρὸς ὑπέρβαση ἀναπαραγωγικῶν δυσκολιῶν. Οἱ προτεινόμενες λύσεις μᾶς προβληματίζουν ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴ ἀποδοχὴ τους. Τὸ κύριο ἐρώτημα ποὺ τίθεται εἶναι κατὰ πόσον οἱ λύσεις αὐτὲς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν ἀποδεκτὲς ἀπὸ τὸν

* Τὸ κείμενο ἀποτέλεσε εἰσήγηση σὲ στρογγυλὸ τραπέζι μὲ θέμα «Βιοηθικὴ καὶ Θρησκείες», στὸ διεθνὲς συνέδριο «Οἱ ρίζες τῆς Βιοηθικῆς», ποὺ ὀργανώθηκε στίς 15-17 Φεβρουαρίου 1996 στὴ Ρώμη ἀπὸ τὸ κέντρο Βιοηθικῆς τοῦ Καθολικοῦ Πανεπιστημίου del Sacro Cuore. Ἡ βιβλιογραφία ποὺ συνόδευε τὴν εἰσήγηση παραλείπεται γιὰ λόγους οἰκονομίας χώρου.

σύγχρονο ἄνθρωπο, καὶ ἂν ἀνταποκρίνονται σὲ μιὰ ἠθικὴ τάξη ποὺ τηρεῖται ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένων κριτηρίων καὶ κανόνων, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν τὴν συμπεριφορὰ. Ἡ προέλευση αὐτῶν τῶν κανόνων μπορεῖ νὰ ποικίλλει.

Γενικά, μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἀποδεκτὸ ὅτι καὶ οἱ θρησκείες καὶ οἱ Ἐκκλησίες διατυπώνουν κανόνες συμπεριφορᾶς ποὺ διαμορφώνουν ἕνα ἦθος ζωῆς. Ἡ θεολογία, ὡς συγκεκριμένη ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία, σὲ μιὰ σύζευξη θεωρίας καὶ πράξεως, θεμελιώνει τὴν ἀλήθεια τῶν ἠθικῶν κανόνων, οἱ ὁποῖοι στὴ συνέχεια λειτουργοῦν ὡς κριτήρια ἀποδοχῆς τῶν λύσεων.

Ἀσφαλῶς, δὲν μπορῶ νὰ υἱοθετήσω τὴν ἄποψη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία, ἡ Ἠθικὴ «παρουσιάζει πάντα ἕνα πρόβλημα γιὰ κάθε προτεινόμενη λύση», ὅτι κάνει, δηλαδή, προβληματικὴ τὴ ζωὴ μας καὶ τότε ἀκόμα, ὅταν διαφαίνονται λύσεις στὰ τυχόν προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουμε.

Θεμελιώδης ἄλλωστε ἀνθρωπολογικὴ σταθερὰ, παραμένει ἡ δυνατότητα λήψεως ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ἀποφάσεων καὶ ἡ ἐπιλογή, κατόπιν κρίσεως, λύσεως ἢ λύσεων στὰ προβλήματά του. Ἡ κρίση αὐτὴ προϋποθέτει κριτήρια γιὰ τὴν ἀποδοχὴ ἢ τὴν ἀπόρριψη τῶν λύσεων. Σ' αὐτὲς τὶς διαδοχικὲς διαδικασίες πρὸς λήψη συγκεκριμένης ἀποφάσεως, τὸ ἠθικὸν δέον διαδραματίζει ἕναν οὐσιαστικὸ ρόλο. Τὸ ἠθικὸν δέον βρῖσκεται σὲ ἄμεση σχέση μὲ τὶς ἀλήθειες ποὺ θεμελιώνουν τὰ κριτήρια.

Μία θεολογικὴ προσέγγιση τῆς ἠθικῆς διαστάσεως τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, πρέπει νὰ μᾶς κάνει οἰκείους μὲ τὶς ἀλήθειες αὐτές. Ἐπιγραμματικὰ ἀναφέρουμε ὑπὸ τύπον θέσεων ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη θεολογικὴ διδασκαλία:

1. Ὁ Θεὸς εἶναι (γενικά) δημιουργὸς καὶ χορηγὸς τῆς ζωῆς, καὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

2. Ὁ ἄνθρωπος συμμετέχει καὶ συνεργεῖ στὴ δημιουργία ἐνεργοποιώντας τὸ «κατ' εἰκόνα» καὶ μὲ τὴν τεκνογονία.

3. Ἡ τεκνογονία στὸν ἄνθρωπο εἶναι χαρισματικὴ λειτουργία. Ὁ ἄνθρωπος, δημιουργημένος κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἔχει προορισμὸ νὰ γίνεῖ Θεὸς κατὰ Χάριν, νὰ ἐνεργοποιήσῃ τὸ κατ' εἰκόνα σὲ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ. Ἡ τεκνογονία, δηλαδή, δὲν εἶναι μόνο μιὰ βιολογικὴ ἀναπαραγωγή, ἕνας ἀπλὸς πολλαπλασιασμὸς τοῦ εἴδους (πράγμα πολὺ σπουδαῖο καὶ σημαντικὸ κι αὐτό). Ἡ τεκνογονία σκοπεύει δυναμικὰ στὴν υἱοθεσία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τὸ διατυπώνει μὲ τρόπο σαφῆ στὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ Εὐαγγελίου του, ὅτι ὅσοι πίστεψαν στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν «ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι» (Ἰωάννου α' 12). Ἡ πίστη ὡς ἀναγέννηση προϋποθέτει τὴν γέννηση.

4. Σὲ περίπτωση ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου νὰ τεκνοποιήσῃ, ἔ-

χουμε πολλές φορές προσφυγή στὸν Θεὸ γιὰ νὰ θεραπεύσει αὐτὴ τὴν ἔλλειψη. Ἔτσι ἔχουμε τεκνοποιῖα ἀπὸ στείρα ζεύγη μὲ τὴν ἐπέμβαση τῆς Χάρης τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀπόλυτη αὐτὴ θεία δημιουργικὴ δυνατότητα φαίνεται καὶ στὴ διαβεβαίωση τοῦ Χριστοῦ «ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ» (Ματθαίου γ' 9).

5. Παρ' ὅλη τὴν ἰδιαίτερη ἀγάπη καὶ μέριμνα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν γάμο τῶν ἀνθρώπων, τὴν οἰκογένεια καὶ τὰ παιδιά («ἄφετε τὰ παιδιά ἐλθεῖν πρὸς με», Ματθ. ιθ' 14) φανερώνεται στὴν ἀγία Γραφή καὶ ἰδιαίτερα στὴν Καινὴ Διαθήκη μὴ ὑπέρβαση τῶν φυσικῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν ἐν ὧσφι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς ἀναφέρεται ἐπανειλημμένως στὴ δημιουργία τῆς νέας οἰκογένειας, ποὺ ἔχει τὸν Θεὸ ὡς Πατέρα καὶ μέλη τῆς ὅσους ποιοῦν τὸ θέλημά Του.

Οἱ πιὸ πάνω πέντε θέσεις μᾶς προδιαθέτουν στὸ νὰ ἔχουμε μιὰ γενικὴ καὶ σαφῆ ἀντίληψη γιὰ τὸ πῶς τοποθετεῖται ἡ Ὁρθόδοξη ἐκκλησία ἐναντι τῆς τεκνογονίας ἀκολουθώντας μιὰ μακροαίωνα παράδοση στὴν διδασκαλία τῆς. Θὰ ἐτόνιζα ὅτι, ἐνῶ εὐχεται γιὰ τὴν ἀπόκτηση παιδιῶν τὰ ὁποῖα ὀνομάζει «περιπόθητον χρῆμα», ὀμιλεῖ γιὰ «καλὴ τεκνογονία» καὶ βοηθεῖ μὲ τὸν τρόπο τῆς στὴν ἐκπλήρωση τῆς ἐπιθυμίας γιὰ παιδιά· δὲν τοποθετεῖται ὑπὲρ μιὰ τεκνογονίας «πάση θυσίᾳ». Ἡ ἀτεκνία, ὅταν δὲν εἶναι ἐκούσια ἀποφυγὴ τῶν παιδιῶν, δὲν λογίζεται ὡς ὄνειδος καὶ δὲν δικαιολογεῖ τὸ διαζύγιο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία χαιρέται μαζὶ μὲ τὴν μητέρα «διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάννου ις' 21). Παράλληλα εἶναι δυνατόν νὰ λεχθεῖ, ὅτι (ἡ ἐκκλησία) συμπαρίσταται καὶ συμμεριζέται τὸν πόνο καὶ τὴν λύπη ἐκείνων τῶν συζύγων, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ κάνουν παιδιά.

Θὰ ἦταν, λοιπόν, δυνατό νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον παρακολουθεῖ τις ἐξελίξεις στὸ πεδίο ἐρευνῶν καὶ κλινικῶν ἐφαρμογῶν σὲ θέματα ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνδιαφέρον μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀνησυχία χαρακτηρίζει τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀναφορικὰ μὲ τις παρεμβάσεις τῆς νέας τεχνολογίας στὸν χῶρο τῆς ἀναπαραγωγῆς, καὶ αὐτὸ γιὰ λόγους ποὺ ἔχουν ἄμεση ἢ ἔμμεση σχέση μὲ τις ἀρχές τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας, ἰδιαίτερα δὲ τῆς ἀνθρωπολογίας τῶν φύλων, τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, γιατί:

1. Ἄλλες λιγότερο καὶ ἄλλες περισσότερο ἀπ' αὐτὲς τις παρεμβάσεις συνεπάγονται συγκεκριμένους γιὰ τὸ παρόν, καὶ ἀκαθόριστους γιὰ τὸ μέλλον κινδύνους.

2. Ὑποθάλπουν ἕναν κατακερματισμὸ τῆς ἀνθρώπινης σεξουαλικότητος καὶ γονιμότητος (ἡ γονιμότητα συντελεῖται ἐρήμην τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων).

3. Προσκρούουν, θίγουν καὶ προσβάλλουν θεμελιώδεις θεολογικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὅπως αὐτὲς ποὺ ἀφοροῦν:

α) τις σχέσεις τῶν φύλων μέσα στὸ γάμο (συγκλήρωση τοῦ βίου

παντός, πίστη συζυγική, ἀνάληψη τῶν ἀτελειῶν καὶ τῶν δυσκολιῶν)

β) τὴν ὑπόσταση τοῦ ἐμβρύου ὡς ψυχοσωματικῆς ὄντοτητας ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεως

γ) τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἀκεραιότητα τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ψυχικῆς ὑγείας τῶν παιδιῶν, ποὺ συνδέεται

δ) μὲ τις διαπροσωπικὲς σχέσεις τοῦ ζευγαριοῦ καὶ τοῦ παιδιοῦ πρὸς «τρίτους» (δότες, φέρουσες ἢ ὑποκαθιστώσες μητέρες, ἰατρικὸ προσωπικὸ κλπ.)

ε) τίς ἔσχατες ἐπιπτώσεις πάνω στὴ ζωὴ τῶν ἀτόμων, τῶν κοινωνιῶν καὶ τίς δυνατότητες ἐκμεταλλεύσεως καὶ χειρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ κυβερνήσεις, πολιτικὲς ομάδες καὶ κόμματα ἢ καὶ ἀπλοὺς ἐκβιαστὲς κλπ.

Πέραν ὅμως ἀπ' ὅλες αὐτὲς τίς διαπιστώσεις, ἕνα πάντως εἶναι γεγονός, ὅτι βρισκόμαστε μπροστὰ σ' αὐτὲς τίς νέες ἐπιστημονικὲς δυνατότητες τῆς βιολογίας καὶ τῆς ἰατρικῆς, οἱ ὁποῖες ἀσφαλῶς ἔχουν ὡς ἐπακόλουθο ὀρισμένα νέα προβλήματα, ἀλλὰ καὶ προσφέρουν νέες λύσεις σὲ χρόνιες ἢ προσωρινὲς δυσκολίες τῶν ζευγαριῶν νὰ τεκνοποιήσουν.

Οἱ νέες, ὅμως, δυνατότητες θέτουν νέα προβλήματα καὶ ἀπαιτοῦν νέες λύσεις. Ἐδῶ καὶ τριανταπέντε περίπου χρόνια προκύπτουν πλεῖστα ὅσα ἠθικὰ ἐρωτήματα ποὺ ἀφοροῦν τίς νέες αὐτὲς νίκες τῆς τεχνικῆς. Μπροστὰ μας ἐκτείνεται ἕνα πεδίο ἐντελῶς καινούργιο καὶ τὰ ἐρωτήματα ποὺ τίθενται ἀγγίζουν τὰ ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μέσα στὸν ὀρίζοντα «ένος θαυμαστοῦ καὶ γενναίου κόσμου». Ἡ χριστιανικὴ ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλη φιλοσοφικὴ ἢ καὶ θρησκευτικὴ παραδοσιακὴ ἠθικὴ βρίσκεται μπροστὰ σὲ δυσεπίλυτα προβλήματα ποὺ δὲν ἐπιδέχονται εὐκόλες λύσεις καὶ ἀποφάσεις, οὔτε ὅμως καὶ ἀναβολές.

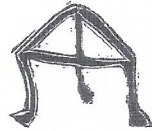
Ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ δὲν μπορούμε νὰ δώσουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἤδη κατέχουμε τίς ἀπαντήσεις σὲ αὐτὰ τὰ καινούργια ἐρωτήματα καὶ ὅτι ἔχουμε τὸ μονοπώλιο τῶν λύσεων. Εἶναι ἀσφαλῶς ἀναγκαῖος ὁ εἰλικρινῆς καὶ ἀνοιχτὸς διάλογος ἀνάμεσα σὲ ἐρευνητὲς, γιατροὺς, νομικοὺς, θεολόγους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ὑπευθύνους.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἐπιβάλλεται ὅπωςδήποτε ἐξαιρετικὴ σύνεση (καὶ διάκριση) εὐθύς ὡς ἀγγίζουμε τὸν ἄνθρωπο στίς πρῶτες πρῶτες ἀρχές του καὶ τίς ἐπιθυμίες του. Ποιὸς θὰ μᾶς ἐγγυηθεῖ ὡς πρὸς τίς βιολογικὲς καὶ ψυχολογικὲς συνέπειες τῆς ἐπεμβάσεώς μας καὶ ποιὸς θὰ ἐξασφαλίσει τὴ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ὑγεία παιδιῶν καὶ γονέων; Νὰ κάτι στὸ ὁποῖο ὀφείλουμε νὰ εἴμεθα πολὺ προσεκτικοί.

Ἐτσι ὅπως εἶναι τὰ πράγματα, εἶναι καιρὸς πλέον νὰ θέσουμε *μία βασικὴ ἐρώτηση* ποὺ συνοψίζει ὅλα τὰ διάχυτα ἐρωτήματα ποὺ πλανῶνται στὸν ὀρίζοντα καὶ ποὺ συνέχουν τίς γνωστικὲς, τίς συναισθηματικὲς καὶ τίς βουλευτικὲς λειτουργίες τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. *Ἡ ἐρώτηση εἶναι ἡ ἀκόλουθη:*

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐξισορροπήσουν καὶ νὰ ἐναρμονισθοῦν:
 — ἡ τάση γιὰ περισσότερη γνώση καὶ πρόοδο·
 — ἡ κάλυψη βαθυτέρων ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν·
 — μὲ τὴν ἀναζήτηση ἑνὸς ἠθικοῦ δέοντος ποῦ διαμορφώνει τὸ ἀνθρώπινο ἦθος;

Οἱ ἀπαντήσεις καὶ οἱ γινῶμες ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν τριπλὴ ἐρώτηση εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐπιδέχονται περισσότερες ἀπὸ μία ἀντιμετωπίσεις.

Ἄλλοι χαιρετίζουν τὶς καινούργιες δυνατότητες λύσεων σὰν ἕνα χαρμόσυνο μήνυμα, γιὰ τὸ ξεπέραςμα μιᾶς βαθειᾶς ἀνάγκης, ποῦ βιώνεται ὡς ὑπαρξιακὴ ἔλλειψη, καὶ προσκαλοῦν ἐπιστήμονες καὶ ζευγάρια ἢ καὶ μεμονωμένα ἄτομα νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὶς προσφερόμενες εὐκαιρίες.

Ἄλλοι πάλι, θετικὰ προσανατολισμένοι, δὲν παύουν ἐντούτοις νὰ διστάζουν ὡς πρὸς τὶς ἐνδεχόμενες μελλοντικὲς συνέπειες, ἐφόσον δὲν μποροῦν ἀπὸ τώρα νὰ ἐλεγχθοῦν στὴν πληρότητά τους, ἰδιαίτερα μάλιστα ποῦ οἱ πειραματισμοὶ γίνονται στὸν ἄνθρωπο.

Ἄλλοι, ἔχοντας τὴν πεποίθηση ὅτι οἱ παρεμβάσεις αὐτὲς ἐγγίζουν στὴν οὐσία τοῦ τὸν ἄνθρωπο καὶ μποροῦν νὰ ἐπιφέρουν βαθύτατες ἀλλοιώσεις στὶς τωρινὲς ἀλλὰ καὶ στὶς μελλοντικὲς σχέσεις τῶν ζευγαριῶν, τῶν παιδιῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν —παρόλο ὅτι συμμερίζονται τὴν ἐπιθυμία τους καὶ ἀναγνωρίζουν τὴν ὑφιστάμενη ἔλλειψη παιδιῶν ὡς ἀτέλεια στὴν ἔνωση ἑνὸς ἀνδρᾶ καὶ μιᾶς γυναίκας— συνιστοῦν ἐπιφυλακτικὰ ἢ καὶ ἀνεπιφύλακτα τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τέτοιου εἴδους ἐνέργειες. Στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀνθρώπου, λέγουν, ἡ σεξουαλικὴ συνεύρεση προσδίδει ἕνα «σὺν» στὴν ποιότητα τῆς τεκνογονίας. Ἐπὶ προσωπικοῦ ἐπιπέδου δέχονται ὅτι ἡ ἀσκηση συμβουλευτικῆς καθοδηγήσεως εἶναι «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ» γιὰ τὴ συμπαράσταση σ' ἐκεῖνα τὰ ἄτομα ποῦ ἀντιμετωπίζουν τὴν πρόκληση τῆς σύγχρονης τεχνολογίας γιὰ τὴν κάλυψη βαθύτατων ἀναγκῶν καὶ ἐπιθυμιῶν.

Ἡ ἀσκηση ὅμως μιᾶς τέτοιας συμβουλευτικῆς ἐνέχει πολλὰς δυσκολίες, καὶ ἀπὸ τὴν μεριὰ τῶν συμβούλων καὶ ἀπὸ τὴν μεριὰ τῶν συμβουλευομένων. Ἰδιαίτερα μάλιστα, ὅταν δὲν ἔχουν ξεπεραστεῖ ἀλλὰ καὶ δὲν ἔχουν ἀποσαφηνιστεῖ τὰ ἠθικὰ διλήμματα ποῦ προκύπτουν, σὲ τυχὸν ἐπιλογὲς ποῦ ὀφείλουν νὰ κάνουν γιατροὶ καὶ πελάτες τους σὲ πλῆθος θεμάτων. Ἀναφέρω μερικὰ ἀπὸ αὐτά: ἀντισύλληψη, προγεννητικὴ διάγνωση, καθορισμὸς καὶ ἐπιλογὴ τοῦ φύλου, ἄμβλωση, τεχνητὴ

σπερματέγχυση (in vivo), ἐξωσωματικὴ γονιμοποίηση (in vitro), φέρουσες μητέρες, ἀντικαθιστώσες ἢ ἀναπληρωματικὲς μητέρες κλπ.

Σ' αὐτὰ τὰ προβλήματα θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν ὅλα ἐκεῖνα ποὺ συνδέονται μὲ τὴν ἠθικότητα ἐρευνητικῶν σχεδίων, τὰ ὁποῖα σκοπεύουν στὴν τελειοποίηση μεθόδων καὶ τεχνικῶν ποὺ θὰ ἐφαρμοσθοῦν γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν πᾶνω ἀναπαραγωγικῶν ἀτελειῶν.

Τὰ παραδείγματα δὲν εἶναι καθόλου ἀπλά. Ἀκόμα καὶ μὲ τὴν ἴδρυση κέντρων βιοϊατρικῆς ἠθικῆς ἢ καὶ συνδέσμου τέτριων κέντρων, ὁ δρόμος θὰ εἶναι μακρὺς, ἕως ὅτου καταλήξουν οἱ διάφορες ἐπιστήμες, κατόπιν διεπιστημονικοῦ διαλόγου, σὲ συγκεκριμένα συμπεράσματα καὶ λύσεις κοινῆς ἀποδοχῆς. Ἀκόμα καὶ ἐν ἐκπρόσωποι τοῦ κλήρου καὶ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης μετέχουν σὲ ἐπιτροπὲς ἰατρικῆς ἠθικῆς ἢ στρογγυλὰ τραπέζια, κατόπιν εἰδικῆς προετομασίας τους σὲ ζητήματα βιοϊατρικῆς ἠθικῆς κατὰ τὶς σπουδές τους, εἶναι δύσκολο νὰ ὑποστηρίξουν καὶ νὰ ἐπιβάλουν τὶς ἀπόψεις τους. Πιθανὸν νὰ εἶναι χρήσιμο νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς σύμβολα μιᾶς «διαφορετικῆς πραγματικότητος», ποὺ ἔχουν ὡς ρόλο τους νὰ προφέρουν ἕναν προφητικὸ λόγο ἐμπνεόμενο ἀπὸ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν «διαφορετικὴ πραγματικότητα».

Ὁ λόγος τους αὐτὸς θὰ βασίζεται σ' ἕναν ἀποκαλυμμένο λόγο, ποὺ αὐτὸν καταθέτουν καὶ γι' αὐτὸν δίνουν μαρτυρία. Μαρτυρία γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν μοναδικότητα τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, ποὺ ὁ Θεὸς τὸ γνωρίζει «ἐξ ἄκρας συλλήψεως», ὅταν ἀκόμα βρίσκεται στὴν κοιλία τῆς μητέρας του ὡς ἄμορφο ἔμβρυο («τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου» ἀναφέρει ὁ ψαλμωδός, ρλη' 16) καὶ τὸ προστατεύει ἀπὸ τότε (στίχος 13).

